

SIN SLOVENSKE MATERE – AMERIŠKI PREDSEDNIŠKI KANDIDAT

Ko se Slovenci v domovini približujejo uresničenju svojih stoletnih stremeljenj, da bi bili na svoji zemlji svoj gospod, je razveseljivo, da se tudi rod slovenskih izseljencev in njih otrok čudovito lepo uveljavlja domala po vsem širnem svetu – od Švedske, Kanade in Amerike do Argentine, Avstralije in Tasmanije. Tako so npr. Slovenci po zanesljivih podatkih Slovenskega ameriškega raziskovalnega centra (ki je letos junija sredi prezasutosti praznoval 40-letnico svojega prepotrebne delo) poklonili Ameriki poleg množic odličnih delavcev, kmetov in obrtnikov še dolgo vrsto izumiteljev, znanstvenikov, umetnikov in vsakovrstnih znamenitnikov – med slednjimi vsaj devet škofov, dva federalna senatorja, tri guvernerje, sedem federalnih kongresnikov (poslancev), šest admiralov in sedem generalov. Majhni slovenski narod je poklonil tudi prvega izseljenskega in slovanskega nadškofa Kanadi, Avstraliji pa njenega prvega izseljenskega in neanglosaškega zveznega senatorja in Nemčiji Bismarckovega naslednika in prvega slovanskega državnega kanclerja – načelnika takrat najmočnejše države v Evropi. Tistim tujcem, ki še imajo predsodke do Slovencev in vsem domačim »umetnikom pljuvanja v lastno skledo« je treba jasno povedati, da vse to prav nič ne diši po »narodu pastirjev«, pač pa – vsem našim pomanjkljivostim navkljub – priča o visoki zmožnosti in izjemno lepih uspehih tistega slovenskega naroda, ki je o njem angleški literarni zgodovinar De Bary zapisal, da je »majhen po številu, a velik po duhu«.

Letos sredi septembra pa smo pri Centru od znane urednice in narodne delavke v Chicagu Corinne Leskovar dobili najprej časopisni izrezek in kmalu nato še telefonski klic Vinka Lauterja, vodilnega Slovenca v Barbertonu. Oba opozarjata na slovensko poreklo zveznega

senatorja Toma Harkina, ki je razglasil svojo kandidaturo za predsednika Združenih držav Amerike. To je omogočilo takojšen postopek raziskovanja in preverjanja in zdaj lahko z vso zanesljivostjo posredujemo naslednje za vse Slovence nadvse razveseljive podatke. Thomas ali Tom Harkin je v resnici sin slovenske matere in se svojega slovenskega porekala dobro zaveda in ga tudi brez obotavljanja javno priznava.

Kdo je Tom Harkin?

Senator Harkin, eden sedanjih ameriških demokratskih predsedniških kandidatov, se je rodil 19. novembra 1939 v vasi Cumming v Iowi, kot sin irskega rudarja Patrika in slovenske matere Francke.

Obiskoval je katoliško srednjo šolo (high school) najprej v Dexterju in potem v De Moinesu v Iowi. Od najnežnejše mladosti je opravljal vsa mogoča dela: raznašal časopise, razvažal coca-colo, delal kot gradbeni celavec itd. Pozneje se mu je posrečilo od mornarice dobiti šolnino, da je lahko študiral najprej tehniko, kot oba njegova starejša brata, nato pa je presedlal na politične vede, ki jih je uspešno dokončal leta 1962. Zanimalo ga je vedno tudi letalstvo in od leta 1962 do 1967 je bil pilot velikih prevoznih letal v Vietnamu.

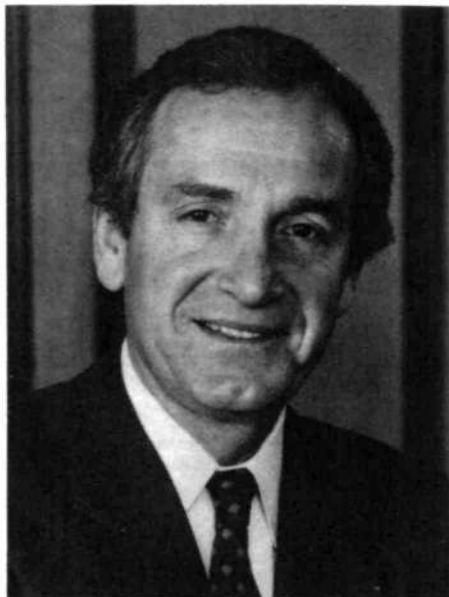
Ko se je vrnil v Ameriko, je v Washingtonu postal pomočnik kongresnika Neala Smitha, po večerih pa je študiral pravo na Katoliški univerzi Amerike. Leta 1972 je Tom kot demokrat prvič kandidiral za kongresnika v svojem domačem močno republikanskem okraju in je volitve izgubil. Ni pa izgubil svoje značilne korajže in vztrajnosti. Dve leti pozneje je postal spet kandidat in je z lahkoto zmagal. Odtlej so ga znova in

znova izvolili v kongres, vse do leta 1984, ko je postal zmagoviti kandidat za zveznega senatorja, kamor je bil leta 1991 ponovno izvoljen.

Kot liberalni politik Trumanovega in Humphreyevega kova (treba je podčrtati, da si ameriški in slovenski liberalizem nista kaj prida podobna) je Harkin služboval v vrsti pomembnih odborov, najbolj pa je znan kot pobudnik in avtor zakonodaje »Americans with Disabilities Act«, ki je prvič izdatno zagotovila vrsto pravic in ugodnosti telesno ali duševno prizadetim državljanom. Vse skozi je bil znan kot borec za pravice malega človeka, delavcev in lastnikov manjših kmetij, ki so mnogokrat v kljub trdnemu delu družin propadale, medtem ko je država podpirala veleposestva mogočnih multimilijonarjev. Kot ljudski politik, ki bolj kot kdor koli doslej kritizira politiko predsednika Busha, je Harkin eden tistih, ki bi mu po mnenju nekaterih opazovalcev morda le uspelo zagotoviti zmago ne le sebi, ampak tudi Demokratski stranki, ki je po porazu predsednika Carterja vse šibkejša v primeri z Reaganovimi in Bushevimi republikanci. Čas bo pokazal, ali bo naš slovensko-irski Amerikanec v hudi tekmi za demokratsko imenovanje in za predsednika uspel. V vsakem slučaju pa postaja Harkin osebnost z vedno močnejšim vplivom v ameriški politiki – po desetletjih prvi ljudski tribun, ki mu uspeva razgibati in prepričati množice in ki se ga najhuje bojijo predvsem ameriški bogataši, saj le-ti po Harkinovo največkrat vse preveč jemljejo in vse pramalo dajejo narodu.

Slovenska mati predsedniškega kandidata

Harkinova mati je bila s Suhe pri Škofji Loki. Tam se je 30. septembra 1896 rodila Jakobu Berčiču in materi Mariji (dekliško ime Jugovec). Dopisovala si je z domačinom Valentinom Brelihom, ki jo je povabil za sabo v Ameriko, kamor je prišla leta 1921 in postala njegova žena. Rodili so se jima trije otroci: Frank, Marija Ana in Silvija.

Sin slovenske matere, senator Tom Harkin, je 15. septembra 1991, v demokratski stranki razglasil svojo kandidaturo za predsednika Združenih držav Amerike. Njegova mati je bila s Suhe pri Škofji Loki, kjer se je 30. septembra 1896 rodila Jakobu Berčiču in materi Mariji, roj. Jugovec.

Leta 1928 je oče Valentin umrl, ko je bil najstarejši otrok, sin Frank, star le pet let.

Uboga slovenska vdova Francka je trdo garala, da bi preživela otročiče in sebe. Naslednje leto pa jo je zasnubil irski rudar, katoličan Patrik Harkin in sta se poročila ter si kupila majhno posestvece, ki pa sta ga v času velike gospodarske depresije spet izgubila. Takrat sta se iz kraja Spring Hill preselila v Cumming in dobila začasno zatočišče pri Patrikovi materi, kjer so vsi živeli v grozni prenatranosti in uboštvu, tako da so prve tri hčerke vse kmalu po rojstvu umrle. Oče Patrik pa je končno le dobil delo v rudniku premoga, a ko so rudnik leto po Tomovem rojstvu zaprli, je postal dninar in mizar. V zakonu so se Francki in Patriku poleg umrlih hčerk v nekoliko boljših razmerah rodili še trije sinovi: John (ali Janez) leta 1933,

Bratje John, Charles, Tom in Frank Harkin (od leve) pred domačo hišo v Iowi, ZDA. Fotografirala je gospa Jean Harkin, soproga Tomovega brata Johna. Izvirni posnetek je v fotodokumentaciji Slovenskega ameriškega raziskovalnega centra. Preslikave je Loškim razgledom namenil gospod Ivan Virnik iz Kranja.

Charles (ali Karl) leta 1935, in najmlajši, Thomas, Tom ali Tomaž leta 1939. John in Charles sta oba postala ugledna inženirja, Tom pa politik in sedanji kandidat za predsednika Združenih držav.

Mati Francka, ki je doma govorila delno slovensko in delno angleško, je postala leta 1939 ameriška državljanica. Trdo je garala na majhni kmetijici, ki sta si jo spet kupila s Patrikom in tam je ta slovenska trpinka v tujem svetu januarja 1950, zadeta od možganske kapi, komaj 54-letna umrla, ko je bilo Tomu le dobrih deset let.

Kam z otrokom, ki bi bil še tako zelo rabil ljubečo mater? Najprej ga je vzela k sebi v Rock Falls v Wyomingu ena polsester iz prvega Franckinega zakona, kjer je nastopil svojo prvo službo raznašalca časopisov v revni, pretežno zamorski soseščini. Pozneje se je preselil k drugi polsestri v Dexter v Iowi, po prvem

letu srednje šole pa nazaj v domačo hišico, ki sta jo bila s svojimi rokami zgradila Patrik in Francka. Povedali smo že, kako se je Tom zgodaj naučil zagrabit za vsako delo in kako je končno srečno doštudiral in postal pilot, uslužbenec v kongresu, kongresnik, senator in zdaj kot krona vsemu kandidat za predsednika mogočnih Združenih držav Amerike. Vmes se je leta 1968 poročil z Ruth Raduenz iz kmečkega naselja Vesta v Minnesoti in zdaj imata dve hčerki, 15-letno Amy in 9-letno Jenny.

Pa še nekaj senatorjevih spominov v slovenskem prevodu:

»Mama je morala biti varčna. Ko se je spomladi končala šola, nismo več smeli nositi čevljev, da bi se prehitro ne izrabili. Imeli smo velik vrt in sadovnjak. Nabirali smo sadje in mama ga je vkuhaval. Hiša je bila majhna – le kuhinja in dve sobi, bila pa je vsa podkletena. In v

kleti smo imeli krompir in korenje, zelenjavo in sveže sadje in veliko zalogo marmelad, vkuhanega sadja in sočivja. Čeprav je bila mama, ki je imela težave z angleščino, vedno prezasuta z delom, si je vzela čas za vsakega izmed nas otrok. Kolikokrat vsa šla skupaj nabirat slive in jagode! Pozneje smo imeli tudi kako kravo mlekarico, prašičke in kokoši. Mama je napravila domač sir in maslo in spominjam se tudi kolin. Kuhala je na starem železnem štedilniku, ki je imel ob strani kotel za vročo vodo. Bila je zelo dobra kuharica in pekla je najboljše kruh in potice, kar sem jih kdaj jedel v življenju.»

Končno še par zanimivih vrstic iz dolgega in ljubeznivega pisma, ki sem ga dobil od Tomovega brata Johna in svakinje Jean:

»Tom in njegova žena Ruth sta bila okrog 1977 ali 1978 v Sloveniji. Obiskala sta rojstni kraj Tomove matere Francke, Suho pri Škofji Loki, in s sabo v Ameriko sta prinesla steklenico žganja iz jabolk z jablan, pod katerimi se je nekoč igrala Tomova mama Francka. Bratrance, sestrične in drugi sorodniki so ju zelo gostoljubno sprejeli tako v Škofji Loki kot Ljubljani, kjer zdaj živijo. ...

Naj dodava, da sta nam Vaše ime in organizacija dobro znana. Pred leti smo kupili več izvodov Vaše knjige 'Slovenian Heritage' zase in kot božična darila za Karla in Toma Harkin! Z užitkom smo prečitali tudi Vaš spis 'Myths and Facts about Slovenia'. Hvala za vse in naše najboljše želje Slovenskemu raziskovalnemu Centru v Ameriki. Kako čudovit dan bo, ko se bo končala sedanja tragedija Slovenije in Hrvaške!«

In kako čudovit dan za vse Slovence je bil 15. september 1991, ko je sin slovenske matere trpinke postal kandidat za morda najvplivnejši politični položaj na svetu – za predsednika Združenih držav Amerike!

Prof. Edi Gobec, ravnatelj
Slovenian Research Center of America
29227 Eddy Road
Willoughby Hills, Ohio 44092 USA.

P.S. Center še vedno marljivo zbira podatke, naslove in napotke za publikacije

in razstave o čudovitih slovenskih podvigih po vsem širnem svetu.

Edi Gobec

Pismo s prispevkom *Sin slovenske matere* – ameriški predsedniški kandidat prof. Edija Gobca, ravnatelja Slovenskega ameriškega raziskovalnega centra, nam je iz svoje mednarodne korespondence za objavo ljubeznivo odstopil časnikar in publicist Ivan Virnik iz Kranja. V pismu, ki ga je prejel, 21. maja 1992, gospod Gobec med drugim piše:

Kot najbrž veste, je moral g. senator Tom Harkin opustiti svojo kandidaturo zaradi finančnih težav, saj je imel za predvolilno kampanjo v ZDA 300.000 dolarjev dolga. Po mojem sklepanju in tudi po nekaterih ameriških virih, se je prav senatorja Harkina predsednik Bush najbolj bal. V takih primerih bogataši, ki so navadno republikanci in imajo nadzor nad mediji, podprejo med demokrati manj nevarnega tekmeca. V našem primeru Billa Clintona, medtem ko je nevarnejši tekmeč deležen manjše publicitete, zato dobi tudi manj prispevkov od volilcev.

Senator Harkin je imel še to smolo, da so potekali prvi predvolilni boji v konservativnih ameriških zveznih državah. Države, kjer je precej delavstva in kjer se zavzemajo za reforme, so prišle na vrsto prepozno, ko so senatorja Harkina že dušili dolgovi in se je moral umakniti iz predvolilnega boja. Vendar se je kljub temu dobro odrezal, tako da ga zdaj pozna vsa Amerika in menda že dobro tudi Slovenija, saj mi pišejo, da se je pri vas pojavil tudi na televiziji.

Tudi na proslavi ameriškega priznanja Republike Slovenije je pritegnil precejšnjo pozornost njegov simpatični nastop. Na prošnjo njegove pisarne sem mu v naglici posredoval tudi nekaj podatkov o Sloveniji.

V februarju 1992 je bil po prvi »rundi« med šestimi demokratskimi kandidati za ameriškega predsednika najbolj uspešen Paul Tsongas s 34 odstotki glasov, sledil mu je Bill Clinton s 26 odstotki glasov. Nekdanji senator Massachusettsa Paul Tsongas, ki je pogosto dajal občutek, kot da nima dovolj moči, da bi

postal predsednik, je zmagal na demokratskih volitvah, vendar z manjšo razliko, kot so pričakovali. Drugi trije najpomembnejši demokratski kandidati, senator Bob Kerrey iz Nebraske, Tom Harkin iz Iowe in nekdanji kalifornijski guverner Jerry Brown, so se uvrstili na tretje, četrto in peto mesto. Zanimivo pa

je, da se je na predvolitvah med vsemi demokratskimi predsedniškimi kandidati najboljše odrezal prav senator Tom Harkin (naš rojak po materi), ki je zmagal na delegatskem shodu v rodni Iowi in zbral v tej državi 76 odstotkov vseh glasov.

Uredništvo